

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Gregory Benford

ŠVIESOS VANDENYNAS

ericanas

Gregory Benford

ŠVIESOS VANDENYNAS

Mokslinis fantastinis romanas

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS!!!

Kitados Kilynas su savo Šeima slapstėsi Čiuožyklos planetoje nuo grėsmingųjų mechų, galingų protaujančių mašinų. Vis dėlto, padedamas gigantiškos kosmoso būtybės, Kilynas aptinka paslėptą erdvėlaivį, kuriuo ir pabėga iš mechų nelaisvės. Tačiau erdvėlaivyje pilna mažulyčių mikromechų, o paskui žmones, kaip paaiškėja, taip pat skrieja didžiulis mechų laivas. Be to, užgrobojo erdvėlaivio kompiuteriai, pasirodo, irgi užprogramuoti mechų...

„Ši dukart NEBULA premijos laureato knyga – neabejotinai geriausias metų mokslinis fantastinis romanas.“

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

231 tomas, Serija įkurta 1990 m.

Gregory Benford - TIDES OF LIGHT

New York, Bantam books, 1994

Copyright © by Gregory Benford, 1989

Cover art copyright © by Luis Royo, 1988

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2001

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PIRMOJI DALIS

ABRAOMO ŽVAIGŽDĖ

1

Kapitonui patiko vaikščioti korpusu.

Tik šioje vietoje jis galėjo išties pabūti vienas. Argo viduje tvyrojo nuolatinis bruzdesys, ankštose ir gana maloniose žvaigždėlaivio patalpose dvejus metus trunkanti žmonių trintis.

Blogiausia, kad būnant viduje, su kapitonu amžinai kas nors norėdavo pasišnekėti. Tenka pripažinti, jog Šeima pamažu suvokė privalanti suteikti jam ramybę bent ankstyvais rytais. Jis nepatingėjo paskleisti nedidelę legendą apie bjaurią nuotaiką, užplūstančią ką tik pakirdus, ir dabar galėjo skinti savo pramanų vaisius. Žinoma, vaikams tai buvo nė motais. Jie atbėgdavo pasiruošę užpilti kapitoną klausimų kruša, tačiau įkyrius jaunikius tuojau pat patraukdavo į šalį kuris nors iš suaugusių, lyg atsitiktinai slaminėjančių aplinkui.

Melas neteikė Kilynui malonumo - rytais vyriškis jausdavosi taip pat, kaip ir kitu paros metu, -

tačiau jokio kito būdo, kaip įgyti bent šiek tiek privatumo, jis nepajėgė sugalvoti. Kai išsiropšdavo į išorę, niekas nerėkaudavo laivo interkomu, kviesdamas kapitoną. Be to, karininkai nedrįsdavo pereiti šliuzo ir ieškoti jo tarp žvaigždžių.

Kita vertus, Kilynas turėjo labai rimtą priežastį atsikratyti pomėgio vaikščioti korpusu, nes atsidūręs išorėje tapdavo kuo puikiausiu taikiniu viską stebinčioms akims.

Išorėje. Kaip paprastai, Kilynas mąstė apie savo problemas visiškai užmiršęs žavėtis atsivėrusiu vaizdu. Arba įžiūrėti lydintį priešą.

Kilstelėjęs galvą, idant sugertų aplinkui vilnijančią šviesą, jis pamanė regįs danguje plaukiančius debesų tumulus. Vyriškis žinojo, jog tai tėra iliuzija, neturinti nieko bendro su dangumi, matomu iš planetos, juolab kad blizgantis Argo korpusas nė iš tolo nepriminė horizonto.

Tačiau žmogaus protas niekaip neįstengė atsikratyti dar vaikystėje įsisavintų šabloniškų pavyzdžių. Švytintys raibuliai - melsvi bei rožiniai, akinančiai balti ir oranžiniai - nebuvo debesys tiesiogine to žodžio prasme. Tai ne vandens garai, o atomų knibždėlynai, skleidžiantys fosforescuojantį žvilgesį iš galybės saulų, kurios savo

ruožtu tiekdamo jiems energiją.

Čiuożyklos planetos padangė niekuomet nekibirksčiaavo energija, įkalinta šiuose debesyse. Kilynas pastebėjo, kaip šalia didžiulės oranžinės dėmės blykstelėjo tamsiai mėlynas žybsnis. Virpantys, briaunoti kontūrai išsipūtė ir ėmė rangytis it gyvatės, o vėliau išsprogo į tūkstančius baltų blėstančių dalelių.

Nejau tai žvaigždžių oras? Čiuożyklą kankindavo nuožmūs klimato pokyčiai, ir Kilynas galvojo, jog tarp saulių vyksta tas pats, tik neįsivaizduojamai didesniu masteliu. Vyriškis nežinojo, kaip planetose atsiranda oras, iš ko nuvytas margaspalvis atmosferos audinys, todėl nieko keisto, kad, jo manymu, siautulingas žvaigždžių gyvybes gaubė tokia pati paslapties skraistė.

Dausas čaižė pyktis. Netoliese sukosi purpurinis Ėduonies diskas, milžiniški žiojintys nasrai, kurie prarydavo ištisas saules bei riaugėdavo karštomis dujomis. Skriedami Argu iš Čiuożyklos, plūduriuojančios prie pat Ėduonies, jie brovėsi pro monstrą maitinantį dulkių srautą. Gigantiško disko pakraščiai atrodė tarsi paskrudintas cukrus. Link centro po truputį rausvėjanti spalva netrukus virsdavo žaižaruojančio geltonio sūkuriu, o pačiame viduryje spindėjo nuožmi liepsnojanti

žydrynė.

Žvelgdamas išorėn, Kilynas matė nesuvokiamų dydžių struktūras, apie kurias jam pasakojo Aspektai. Šmėkščiojanti galaktika panėšėjo į sidabrinį vaiduoklį, pasislėpusį už tamsios dulkių marškos. Kaip ir Ēduonis, ji buvo disko formos - tik nepalyginti didesnio. Kilynei prisiėjo regėti senovinius nuo Galaktikos Centro nutolusių sričių paveikslus, žvaigždžių ežerus su lygiais it stiklas paviršiais. Užtat čionykštis dangus skendėjo šviesos vandenyne, tarytum kažkoks dievas būtų nusprendęs paversti Centrą įkaitusiu iki baltumo meno kūrinium. Gododami naujo gyvenimo viltį žmonės keliavo link žvaigždės, audrų verpetuose tūnančio taškelio.

Kažkur tenai lūkuriavo priešas.

Vyriškis pažvairavo, tačiau jo neižiūrėjo. Argas artinosi prie juodo kaip derva debesies. Mecho laivas, matyt, slėpė toje neižvelgiamoje tamsoje, kaip ir Abraomo žvaigždė. Netrukus Argas prasismelks pro apibrizgusio šydo pakraščius, idant surastų jos planetas.

Galvoje sukirbėjo mintis, tačiau užvaldytas nepakartojamo vaizdo Kilynas nekreipė į ją dėmesio. Padanges raižančios šviesos blyksnių papliūpos atrodė lyg žėrinčios pabaisos, kurios

nardė po juodas jūras.

Kokia tikimybė, dingtelėjo jam, kad išlindus išorėn mane pervers mecho paleistas šūvis? Niekas to nežinojo - būtent todėl jis privalėjo taip elgtis, remdamasis paradoksalia vadovavimo logika.

Pasivaikščiojimo korpusu ritualas prasidėjo prieš metus, Kilynui įsiklausius į pagrindinio jo Aspekto, išties senovinės, mikroschemoje įkalintuos asmenybės, vardu Lingas, raginimus. Su didžia pagarba bei prideramomis ceremonijomis Šeima įteikė Aspektą Kilynui pagrindinėje Argo salėje. Lingas buvo paskutinis tikras erdvėlaivio kapitonas, išlikęs Šeimos mikroschemų saugykloje. Kitados jis vadovavo Argo protėviui ir dabar galėjo papasakoti daug įdomių - deja, dažnai nesuprantamų - istorijų.

Taip, ir patarčiau klausytis mano patarimų.

Pagalvojus apie Lingą, Kilyno sąmonėje netruko nuskambėti tvirtas, kapitoniškas balsas. Vyriškio veidą perkreipė skeptiška grimasa, ir Aspektas tuoju pat pastebėjo:

Vaikščiodamas korpusu tu rodai saviškiams, kad nė kiek nesibaimini priešo.

Kilynas nieko neatsakė žinodamas, kad jo abejonės gana greitai prasiskverbs iki Lingo, tarsi lietaus lašai į sudžiūvusią žemę. Kapitonas žingsniavo į priekį pakeldamas kitą koją tik tada, kai prispausdavo prie korpuso batą su magnetiniu padu. Net ir atitrūkęs nuo laivo paviršiaus, jis greičiausiai skrietų žema trajektorija ir spėtų įsiverti į priešais kyšančias antenas. Tokiu būdu apsisaugotų nuo gėdos jausmo, kuris dažnai kankindavo ritualo pradžioje. Dėl patirties stokos jam teko penkis kartus prisitraukti prie Argo magnetiniu lynu. Be abejo, viską regėjusi įgula turbūt gardžiai pasijuokė.

Kilynas suprato, jog neverta laikyti lyno prie diržo, tad slėpė jį kojos kišenėje. Bet kas, pažvelgęs išorėn pro didžiuosius augmenijos kokonus, išvys kapitoną užtikrintai žirgliojančią plačiais Argo išlinkiais be jokių matomų saugumo priemonių. Įgyta saviklovos reputacija gali neblogai praversti ateityje, kai iškils realių pavojų grėsmė.

Kapitonas atsigręžė į blyškiai gelsvą Abraomo žvaigždės diską. Jau daugelį mėnesių jie žinojo,

jog būtent ši, į Čiuožyklos saulę panaši, žvaigždė yra ilgametės kelionės tikslas. Šiba tvirtino, esą aplink ją taip pat sukosi planetos.

Kilynas neturėjo nė menkiausio supratimo, kokios tai planetos... ar jos teiksis priglausti Šeimą? Žmonės atvedė čia automatinė Argo programa, įgyvendinusi nurodymus, kur kas senesnius už jų protėvius. Matyt, laivas žinojo, ką daro. Be to, Argas, pasak Lingo, buvo laivo vardas, o ne pavadinimas.

Šiaip ar taip, ilgas bei priverstinis Šeimos poilsis pasibaigs jau gana greitai. Artėja išbandymų metas, ir Kilynas privalo užtikrinti, kad jo žmonės būtų pasiruošę.

Vyriškis pajuto, jog iš nuovargio vos kilnoja kojas. Mintimis nuklydęs į ateitį, nė negirdėjo savo dvėsavimo ankšto šalmo viduje. Šnerves pakuteno gaižus kūno prakaitas, bet jis toliau ėjo į priekį. Tokia mankšta ne tik padėdavo palaikyti gerą fizinę formą, bet ir neleisdavo mąstyti apie neregimą grėsmę iš viršaus. Maža to, sutelkęs dėmesį į sparčius žingsnius jis susikaupdavo būsimiems dienos darbams.

Pagrindinį rūpestį Kilynui kėlė drausmė. Su Lingo pagalba jis mėgino suvokti senovinius Argo galvosūkius ir iš savo karininkų stengėsi padaryti

patyrusius kosmoso klajūnus.

Gana dviprasmiška padėtis: jis tapo laivo įgulos ir tuo pačiu Šeimos kapitonu. Nė viena gyva būtybė neprisiminė, kad per visą žmonijos istoriją būtų taip susiklosčiusios aplinkybės. Kilynas tegalėjo vadovautis glaustais patarimais, kurių sulaukdavo iš Aspektų bei menkučių Veidų - senovinių balsų, priklausančių epochoms, paženklintoms galia ir griežta drausme. Šiuo metu vargani žmonijos likučiai grūmėsi dėl savo gyvybės blaškydamiesi po beribės, visame Galaktikos Centre išplitusios mechaninės civilizacijos užkampius. Tarsi sienose bruzdančios žiurkės.

Erdvėlaivio valdymas smarkiai skyrėsi nuo bėgiojimo suaižėjusiomis tolimos Čiuožyklos dykromis. Ilgus šimtmečius Šeimos mokėsi išgyventi laive, tačiau šie keleri metai įrodė, kaip sunyko senieji įgūdžiai. Grėsmės atveju įgula privalo sureaguoti nieko nedelsdama, tiksliai pagal planą. Kilynas nežinojo, ar jo žmonės imtųsi visų reikiamų veiksmų.

Atvirai kalbant, jis ir pats nenutuokė, kokie tai turėtų būti veiksmai. Ne išimtis, kad aplink Abraomo žvaigždę besisukantys pasauliai kupini pačių įvairiausių pavojų; kita vertus, galbūt ten jų laukia išsvajotas rojus. Šį skrydį užprogramavo

mechaninės sąmonės atstovas, maldininkas, puoselėdamas savus, nesuvokiamus tikslus. Išsisklaidęs antologinis intelektas tikriausiai pasiuntė juos į vieną iš kelių Galaktikos Centro planetų, apgyvendintų žmonėmis. Nevertėtų atmesti galiomybės, jog jie keliauja į tokią vietą, kuri labiausiai tenkina slaptus pačios mechų civilizacijos motyvus.

Vyriškis prikando lūpą ir įtempė jėgas, aplenkdamas laivugalį bei grįždamas atgal į Argo vidurį. Jis trūksmingai alsavo ir kaip paprastai visa širdimi geidė nusivalyti nuo kaktos prakaitą.

Kilynas pastatė ant kortos Šeimos likimą su viltimi, kad priešakyje skriejantis pasaulis bus geresnis negu sudžiūvusi, mechų užvaldyta Čiuožykla. Jau labai greitai paaiškės, kaip iškrito kaukoliukai.

Sunkiai šnopusdamas jis apėjo ratu augmenijos zonas - milžiniškus burbulus, subjaurojusius grakščius Argo kontūrus tarsi parazitiniai gumbeliai. Kitoje opalinio atspalvio sienų pusėje, vos už piršto storio pertvaros nuo atšiauraus vakuomo, žvilgėjo rasos lašeliai, raibuliuojančios deimantinės ašaros. Šen bei ten vidiniais burbulų paviršiais driekėsi žali paparčių lapai - jų vaizdas iš pradžių gerokai gąsdindavo Kilyną, kol žmogus

pagaliau suprato, jog besispaudžianti gyva materija niekaip nesuskaldys tąsios ir tuo pat metu į stiklą panašios sienų medžiagos. Nors viduje augmenija tiesiog vešėjo, ji vis tiek nebūtų pažeidusi izoliacijos. Argas sugebėjo išlaikyti pusiausvyrą tarp nenutrūkstamo gyvybės augimo ir neką menkesnių mechanizmų poreikių - kitaip sakant, užtikrino paliaubas, kurių žmonija taip ir neįstengė pasiekti Čiuožykloje.

Kėblindamas aplink ilgas išlenktas augmenijos zonų sienas, pro padūmavusį stiklą jis išvydo veidą. Renkanti vaisius moteris pamojo Kilynei, ir šis atsakė tuo pačiu kilstelėdamas ranką. Ji kabėjo aukštyn kojomis, kadangi burbuluose neveikė Argo traukos jėga, sukuriama laivui besisukant aplink savo ašį.

Su savo žvilgančiu skafandru kapitonas turbūt atrodė lyg siaubingai lėtai kilnojantis kojas žmogus-veidrodis - nuo antblauzdžių atsispindėjo metalinis erdvėlaivio korpusas, o viršutinėje skafandro dalyje žaižaravo žvaigždžių ir švytinčių dujų sūkurys. Šis kombinezonas, aptiktas vienoje iš senovinių Argo saugyklų, buvo nepaprastai atsparus tiek karščiui, tiek kosminės erdvės šalčiui. Kartą vidurinėje laivo dalyje dirbęs Šeimos narys netyčia apipurškė jį reaktyvine čiurkšle, tačiau Kilynas visiškai nieko nepajuto pro sida-

brinę medžiagą.

Lingo Aspektas pastebėjo:

Šviesą atspindintis skafandras - tai gera priedanga nuo mūsų bendražygio mecho.

Aspekto žodžiai reiškė, kad jis vėl pajuto karštingišką norą išsiveržti iš sąmonės gelmių. Kilynas nusprendė neprieštarauti bandymams užmegzti pokalbį; galbūt tai padės sugauti nuolat išsprūstančią minties giją.

- Anksčiau minėjai, jog aš vis tiek nerūpiu tam padarui.

Nė kiek tuo neabejoju. Jis prisiartino prie laivo tarytum ketindamas pulti, tačiau, praėjus savaitei, mechas ir toliau laikosi nuo mūsų padoriu atstumu.

- Berods, jis ginkluotas.

Teisybė, bet iki šiol nepaleido nė vieno šūvio. Štai kodėl patariau tau neatsisakyti pasivaikščiojimo laivo korpusu. Įgula būtų

iš karto pastebėjusi ryžto stoka.

Kilynai suniurnėjo:

- Kvaila taip rizikuoti.

Tik ne šiuo atveju. Aš žinau, kaip jaučiasi įgula, ypač pavojaus metu. Paklausk manęs! Kapitonas privalo įkvėpti viltį savo pavaldiniams, jei iškyla reali karo grėsmė, nes tada jie kankinasi, nepaliamajam užduodami sau klausimus: "Kur mūsų vadas? Ar jis netoliese? Ką jis pasakys? Ar jį taip pat baugina pavojai?" Išdrįsdamas žingsniuoti korpusu prieš visos įgulos akis, nusipelnai jos pagarbos.

Griausminga Lingo kalbėjimo maniera privertė Kilyną susiraukti. Tiesa, Aspektas vadovavo daug didesniems nei Argas laivams. O Šeimos nariai iš tikrųjų spigino akis pro apšarmojusias augmenijos zonų sienas stebėdami savo kapitoną....

APIE AUTORIŲ

Gregoris Benfordas - žymus JAV astrofizikas, mokslo populiarintojas bei rašytojas - kartu su savo broliu dvyniu Džeimsu gimė 1941m. sausio 30d. Alabamos valstijos Mobailo miestelyje. 1963-aisiais baigė Oklahomos universitetą, o 1967-aisiais Kalifornijos universitete apsigynė fizikos mokslų daktaro disertaciją. Jau daug metų bendradarbiauja su NASA bei yra JAV prezidento patarėjas kosmoso tyrimams. 1990 metais G. Benfordui įteiktas JTO aukso medalis už literatūrą, o 1995-aisiais paskirta itin prestižinė Lordo fondo premija (Lord Foundation Award) už mokslo žinių populiarinimą.

Pirmąjį savo MF apsakymą "Dubleris" išspausdino žurnale "The Magazine of Fantasy and Science Fiction" 1965m. Po kiek laiko kartu su Gordonu Eklundu parašė kelis bendru siužetu susietus apsakymus. 1977m. šie kūriniai išleisti knygoje "Jei žvaigždės būtų dievai" kaip novelių romanas. (Beje, to paties pavadinimo apsakymas 1975-aisiais pelnė autoriams NEBULA premiją.) Ir skaitytojai, ir kritikai neblogai įvertino kartu su Viljamu Rostleriu parašytą MF romaną "Šyvos nuopuolis" (1980). Kur kas didesnės sėkmės susi-

laukė "solinis" G. Benfordo romanas "Laiko panorama", kuriam 1980m. vėlgi paskirta literatūrinė NEBULA premija.

Pats rašytojas daugiausia dėmesio skiria gigantiškam ciklui apie Galaktikos Centrą. "Nakties vandenyne" (1977) bei "Per žvaigždžių jūrą" (1984) žmonija sužino, jog mūsų Galaktikoje šeiminkauja žiauri protaujančių mašinų civilizacija. Po to veiksmas šokteli ateitin per dešimtis tūkstančių metų: taip prasideda įvykiai Čiuožyklos planetoje, aprašyti "Didžiojoje dangaus upėje" (1987). Ciklą pratęsia "Šviesos vandenynas" (1989) bei "Įtūžusi įlanka" (1992), o užbaigia "Skrydis per spindinčią amžinybę" (1996). Pastarieji keturi romanai išversti į dešimt užsienio kalbų. Viso pasaulyje jų parduota per 17 milijonų egzempliorių.

"Šviesos vandenynas" - trečioji "Eridano" išleista G. Benfordo knyga. 2001 metais "Pasaulinės fantastikos Aukso fonde" buvo išspausdinta "Jeigu žvaigždės būtų dievai" (PFAF-208) bei "Didžioji dangaus upė" (PFAF-216).